



УДК 378.14

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ АВТОМОБІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Коломієць О.В., аспірант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У статті теоретично обґрунтовано педагогічну технологію, яка забезпечує ефективність формування готовності майбутніх інженерів до професійної самореалізації у вищому технічному навчальному закладі. Педагогічна технологія є сукупністю прийомів, методів, засобів позитивного впливу на розкриття власного потенціалу студентів у педагогічному процесі. Зазначено, що ефективною формою стимулювання майбутніх інженерів до професійної самореалізації є ділова гра.

Ключові слова: професійна самореалізація особистості, педагогічна технологія, майбутні інженери, вищий технічний навчальний заклад, ділова гра, ефективність педагогічного процесу.

В статті теоретично обґрунтована педагогічна технологія, яка забезпечує ефективність формування готовності майбутніх інженерів до професійної самореалізації в вищому технічному навчальному закладі. Педагогічна технологія є сукупністю прийомів, методів, засобів позитивного впливу на розкриття власного потенціалу студентів у педагогічному процесі. Зазначено, що ефективною формою стимулювання майбутніх інженерів до професійної самореалізації є ділова гра.

Ключевые слова: профессиональная самореализация личности, педагогическая технология, будущие инженеры, высшее техническое учебное заведение, деловая игра, эффективность педагогического процесса.

Kolomiec A.V. TECHNOLOGY OF FORMATION OF PREPAREDNESS OF FUTURE ENGINEERS OF MOTOR INDUSTRY TO PROFESSIONAL SELF-REALIZATION

The paper theoretically grounded teaching technology that provides efficiency of formation of future engineers for professional fulfillment in higher technical education. Educational technology is a combination of techniques, methods, means the positive impact of the disclosure of personal potential of students in the educational process. Indicated effective form of stimulation of future engineers to professional fulfillment is a business game.

Key words: professional self-identity, educational technology, future engineers, higher educational institutions, business game, efficiency of educational process.

Постановка проблеми. У світлі соціально-економічних пріоритетів країни, популяризації інноваційних розробок у виробництві, доступного інформаційного обміну між науковцями, розробниками з різних країн змінюється ставлення до професійної діяльності фахівців технічних галузей, у тому числі й автомобільної галузі. У професійній підготовці майбутні інженери мають навчитися розв'язувати професійні завдання, будувати взаємодію між партнерами на засадах розуміння потреб кожної виробничої сторони, спілкуватися на високому професійному рівні й дотримуватися мовленнєвого етикету. Завдяки сформованій готовності студентів вищих технічних навчальних закладів до професійної самореалізації будуть відбуватися ділові партнерські переговори, міжкультурний діалог у виробничій сфері, що й забезпечить успіх професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженні посилаємося на ідеї підвищення якості підготовки фахівців інженерного

профілю (О. Ануфрієва, О. Ігнатюк, С. Колот, А. Крохмаль, Ю. Кучеренко, С. Рідкозубова, Н. Руденко, Н. Скрипник), стимулювання майбутніх інженерів до професійного самовдосконалення в процесі професійної підготовки (М. Дем'яненко, Н. Саєнко, Т. Сергійчук, Н. Ткачова, Н. Тугай).

Як відомо, проблема професійної самореалізації особистості є фундаментальною і вимагає не лише теоретичного вивчення, але й практичного розв'язання. Проте недостатньо розробленою є педагогічна технологія формування готовності майбутніх інженерів до професійної самореалізації.

Постановка завдання. Мета – теоретично обґрунтувати технологію формування готовності майбутніх інженерів автомобільної галузі до професійної самореалізації; розкрити дидактичні особливості ділової гри, доцільність її проведення у вищому технічному навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні вихідними є положення вчених С. Гончаренка, В. Кукушина [3; 4] про суть



технології в педагогічних дослідженнях. Термін «технологія навчання» трактується як «галузь застосування системи наукових принципів до програмування процесу навчання й використання їх у навчальній практиці з орієнтацією на детальні цілі навчання, які допускають їх оцінювання» [3, с. 331].

Розроблена нами технологія формування готовності майбутніх інженерів автомобільної галузі до професійної самореалізації відповідає методологічним вимогам (Г. Селевко), а саме: концептуальності, системності, керованості, ефективності, відтворюваності [4]. Концептуальними засадами такої технології є орієнтування на особистість, а зміст вищої технічної освіти є засобом професійної самореалізації майбутніх інженерів. Результатом успішної самореалізації студентів є сформовані професійні компетенції, які забезпечують конкурентоздатність фахівців на виробництві. Системність забезпечує логіку й поетапне формування готовності студентів до самореалізації у технічній сфері. Зазначена технологія спрямована на розкриття компонентів готовності майбутніх інженерів до професійної самореалізації в автомобільній галузі. Безумовно, не дивлячись на той факт, що професійна самореалізація є особистісною самокерованою властивістю, зазначена технологія передбачає керованість з боку професорсько-викладацького складу. Під впливом викладача відбувається проектування педагогічного процесу, добирання прийомів і методів активізації студентів до професійної самореалізації.

Ефективність технології формування готовності майбутніх інженерів автомобільної галузі до професійної самореалізації забезпечується навчально-методичним інструментарієм, який розробляється викладачем. До навчально-методичного забезпечення відносимо *ділову гру*, яка наближує майбутніх інженерів до професійної діяльності. Особливості ділової гри полягають у тому, що здійснення певних професійних дій вимагає внутрішніх зусиль, розкриття потенційних можливостей особистості. Для майбутніх інженерів як учасників ділової гри важливим є факт новизни й несподіваності завдань, які спонукають до зовнішнього вияву професійних знань і вмінь. Іноземні студенти вищих технічних навчальних закладів відчують труднощі в навчанні, оскільки недостатньо володіють професійними комунікативними вміннями [2].

Як заявляє С. Рідкозубова [5], мовлення є важливим інструментом діяльності майбутнього інженера, за допомогою якого він намагається розв'язувати різні професійні завдання: приймати колегіальні рішення

стосовно конструювання нових технічних автомобільних засобів пересування, будувати стосунки з колегами в роботі над науково-дослідним проектом, керувати різними ланками виробничо-споживчої сфери діяльності, співпрацювати з іноземними фахівцями. Саме під час ділової гри коригується професійне мовлення студентів вищих технічних навчальних закладів, виробляється діловий етикет.

Професійна самореалізація як особистісний феномен у певній мірі вимагає стимулювання, зацікавленості майбутніми інженерами професійною справою. Про роль партнерської рівноправності й зацікавленості під час ділових ігор зазначає В. Букатов [1, с. 22]. Ігровий характер запропонованих ситуацій буде комфортнішим, міцнішим, якщо в аудиторії будуть створені ділові відносини між студентами і викладачем, атмосфера робочої відкритості й добровільності, що й позитивно впливає на розкриття внутрішнього потенціалу майбутніх інженерів.

Як зазначає В. Букатов, формула «я думаю, що ти думаєш» характерна для багатьох ігрових ситуацій. Цілком погоджуємося з автором в тому, що не всі ігрові ситуації, не завжди і не одразу всіх гравців приводять до виявлення таємниці всередині себе та сходження до проблісків особистості. Наявність формули розуміємо не як гарантію обов'язкового виявлення особистістю рефлексивної самосвідомості в конкретній ситуації, а лише як забезпечення сприятливих умов для можливого її виявлення [1, с. 10].

Виробнича сфера настільки складна, що для її успішного розвитку потрібна участь злагоджених команд розроблювачів різних спеціальностей і кваліфікацій. Більшість успіхів і невдач технічних проектів обумовлені людськими, а не технічними проблемами. Розуміння особливостей роботи в групах допомагає учасникам проектної групи справлятися з труднощами і розробляти якісні технічні вироби. І тому майбутні студенти залучалися до навчальної проектної діяльності як однієї з форм ділової гри, завдяки чому оволодівали ролями працівників технічної сфери. Як відомо, в технічній галузі існує диференціація ролей у групі і самих груп. Знання функціональних ролей у групі дозволило майбутнім фахівцям:

- сформулювати системне уявлення про розроблювальні технічні вироби та умови розробки загалом;
- зрозуміти поділ функцій між співробітниками, закріплений у посадових інструкціях;
- осмислити посадову ієрархію і підпорядкованість;



– усвідомити характер діяльності в робочих групах.

Однією з динамічних характеристик групи є система соціальних ролей. Дослідники групової поведінки [2; 3] відзначають, що прийняття кожним учасником ролі в групі є змінним: зміст ролі, яка виконується, значимість відносно інших ролей. У групах виконавців виявляються ролі лідерів. Основними обов'язками лідера в групі розроблювачів є: реалізація нововведень, створення нових культурних зразків, перевірка нових способів взаємодії між членами групи. Таким чином, лідер виступає як новатор, розвиваючи і змінюючи субкультуру групи. За такі цінні послуги, зроблені групі, він одержує кредит довіри. Перераховані види взаємин і взаємодій всередині груп: керівництво, лідерство, формування групової думки, згуртованість групи, конфлікти, груповий тиск і ще багато чого складають динаміку групи.

Під час створення групи необхідно враховувати індивідуальні та психологічні особливості фахівців. Добір учасників виробничої, проектної, конструкторської або експлуатаційної груп відбувається на ранніх стадіях життєвого циклу розробки технічних виробів. Селекція учасників групи, формування колективу, а також спосіб організації технічної підтримки дуже впливають на всі інші прояви життєвого циклу розробки технічних виробів.

Учасники групи розроблювачів є представниками різних культур, що впливає на виявлення індивідуальних характеристик особистості. У випадку багатонаціональної групи інженерів її члени повинні спілкуватися загальною діловою мовою, найчастіше англійською. З огляду на культуру і мову спілкування всередині команди можна краще зрозуміти мотиви і дії тих чи інших членів команд.

У виробничій групі у будь-якій інженерній галузі праці у випадку управління недостатніми ресурсами, за зростаючих вимог, нестачі часу, що збільшується, виходу за межі бюджету – неминучий конфлікт. За цих обставин учасники групи повинні знаходити гідний вихід з конфлікту для завершення цілей розробки технічних виробів.

Уточнимо знання й уміння, необхідні для ефективного розв'язання проблем керування в групі. Майбутній фахівець повинен *уміти*: пояснювати важливість формування груп розроблювачів, котрі мають різні риси характеру; описувати моделі індивідуальних типів особистості розроблювачів; виявляти індивідуальні стилі роботи, а також їхній вплив на хід виконання розробки; впливати на окремих членів групи і на групу в цілому з метою якісного виконання рольових функцій; оцінювати діяльність групи

з метою підвищення її ефективності; працювати в мультикультурних середовищах; запобігати й усувати конфліктні ситуації.

Спілкування усередині групи засновано на її функціонуванні в межах окремого колективу, де відбувається обмін інформацією як у письмовій (у вигляді формальних звітів, графіків, діаграм, креслення, повідомлень по електронній пошті), так і в усній (під час особистих зустрічей, на віртуальних нарадах, за допомогою телефону і пейджерів, під час розмов у кулуарах, спільних чаювань) формі.

Взаємообмін інформацією всередині проекту може відбуватися у формі особистих зустрічей (регулярно плануються чи спеціально призначаються), електронної дошки оголошень і груп новин, Web-сторінок, папок у внутрішніх корпоративних мережах, систем управління вихідними даними, систем управління документами, формальних звітів, викликів по пейджеру, телефонних дзвінків, мовної пошти, електронної пошти, відеоконференцій, документованих телеконференцій, а також програм для спільної роботи.

Спілкування може відбуватися в режимі примусового розсилання або діставання інформації. Примусове розсилання інформації означає, що учасник групи одержує інформацію (яка перериває його роботу) у вигляді викликів на особисті зустрічі, телефонних дзвінків, викликів по пейджеру, безпріоритетної електронної чи мовної пошти. А інформація, котра надсилається, означає, що член групи активно шукає її на електронних дошках оголошень, Web-сторінках, у внутрішніх корпоративних мережах, системах управління вихідними даними, а також у системах управління документами.

Особливої уваги заслуговує досвід викладачів, які працювали в технічній сфері, мають сформовану професійну компетентність, наприклад, в автомобільній галузі. На зустрічах з відомими ученими, працівниками технічної сфери також підсилюється інтерес до професії, бажання набувати якісної фахової підготовки для подальшого працевлаштування.

Як свідчить власний досвід роботи у вищому технічному навчальному закладі, студенти, які брали участь у таких зустрічах, були активними учасниками ділових ігор, виявляли бажання працювати в навчальних проектах, оскільки на них справив позитивне враження метод прикладу. Так, майбутніми інженерами були запропоновані теми ділових ігор, у яких вони бажано брати участь. До популярних тем віднесемо такі, як «Роль саморегуляції в професійній діяльності працівників автодорожнього транспорту», «На-



вчаємося діловому етикету», «Професійна самореалізація жінки в технічній виробничій сфері», «Підвищення стресостійкості працівників автомобільної галузі».

Таким чином, активна участь майбутніх інженерів у підготовці та проведенні ділових ігор позитивно впливає на формування їхньої готовності до професійної самореалізації.

Висновки. Таким чином, розроблена нами технологія формування готовності майбутніх інженерів автомобільної галузі до професійної самореалізації відповідає концептуальності, системності, керованості, ефективності, відтворюваності.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямі є розробка педагогічних умов реалізації технології формування готовності майбутніх інженерів автомобільної галузі до професійної самореалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Букатов В. Педагогічні таїнства дидактичних ігор / В. Букатов. – Київ: Ред. загальнопед. газ., 2004. – 128 с.
2. Воронцов С.Г. Продуктивные деловые игры во внутришкольном управлении: Теории, технология: [учеб. пособие] / [С.Г. Воронцов]. – М.: ЦГЛ, 2005. – 320 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ: «Либідь», 1997. – С. 331.
4. Педагогические технологии: [учеб. пособие для студ. пед. спец.] / [под общей ред. В.С. Кукушина]. – Серия «Педагогическое образование». – Ростов н/Д: изд. центр «Март», 2002. – 320 с.
5. Рідкозубова С.О. Роль інтерактивних технологій у формуванні професійних комунікативних умінь іноземних студентів автомобільного профілю / С.О. Рідкозубова // Науковий журнал «Науковий огляд». – № 7(17). – Київ, 2015. – С. 152–161.

УДК 378:37.013:37.032

ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В АДАПТИВНІЙ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ

Копилова С.В., к. пед. н.,
доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та соціології
Херсонський державний університет

У статті обґрунтовується система принципів професійної підготовки магістрів соціальної роботи. Вона представлена через принципи, що орієнтовані на суб'єктів професійної підготовки, зв'язки соціально-педагогічної системи із середовищем, реалізацію процесу професійної підготовки, а також специфічні принципи професійної підготовки магістрів соціальної роботи. Виділені принципи схарактеризовані й оцінені на предмет необхідності й достатності.

Ключові слова: професійна підготовка, магістр соціальної роботи, адаптивна система, фактори професійної підготовки, принципи професійної підготовки, правила реалізації принципів.

В статье обосновывается система принципов профессиональной подготовки магистров социальной работы. Она представлена в виде принципов, ориентированных на субъектов профессиональной подготовки, связи социально-педагогической системы со средой, реализацию процесса профессиональной подготовки, специфические принципы профессиональной подготовки магистров социальной работы. Выделенные принципы охарактеризованы и оценены на предмет необходимости и достаточности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, магистр социальной работы, адаптивная система, факторы профессиональной подготовки, принципы подготовки, правила реализации принципов.

Kopylova S.V. PRINCIPLES OF PROFESSIONAL TRAINING OF MASTER OF SOCIAL WORK IN ADAPTIVE SOCIAL PEDAGOGICAL SYSTEM

The article explains the system of principles of the training of Masters of Social Work. It is represented by the principles focused on the subjects of training, relations of social pedagogical system with the environment, the implementation of the training process, and the specific principles of training of Masters of Social Work. These principles have been characterized and evaluated as necessary and sufficient.

Key words: professional training, Master of Social Work, adaptive system, training factors, principles of training, rules of implementation of the principles.

Постановка проблеми. Специфіка сучасної соціокультурної ситуації, яка характеризується мінливістю й неоднозначністю

напрямів розвитку, зумовлює необхідність проектування адаптивних соціально-педагогічних систем. Адаптивна якість систе-